

ook tijdens vloed niet onder water komt. Het ligt voor de Oost-Friese kust aan de monding van de Weser, tussen Bremerhaven en Cuxhaven.

Het gaat hier vooral om de meer dan 120.000 volwassen *bergeenden*, die elke nazomer en herfst op Knechtsand komen om te ruien. Tijdens deze ruitijd zijn zij niet in staat te vliegen. Het waren de Ned. J. Hoogerheide en W. K. Kraak die het eerst over de ruitrek en het ruien van *bergeenden* in de Duitse Bocht schreven. (zie „Ardea” jrg. 31 - 1942 - pp. 1-19). Niet meer dan 3 % van de *bergeenden*, die daar jaarlijks ruien, moeten uit Duitsland zelf afkomstig zijn. Het overige deel moet broedvogels uit andere gedeelten van Europa, zoals Nederland, België, Frankrijk en Engeland zijn. Deze grootste bekende ruiplaats werd in 1954 verontrust door vliegtuigoefeningen toen, volgens berichten, op z'n minst 70.000 *bergeenden* door uitgeworpen bommen werden gedood. Een merkbare achteruitgang van de Nederlandse *bergeenden*-bevolking werd daarna echter niet gekonstateerd, ondanks het feit dat ook de *silvermeeuwen* als gevaar voor achteruitgang van de *bergeend* worden genoemd. In 1955 werd beslist, dat er tijdens de ruiperiode geen ontplofbare bommen, maar alleen oefen- en rookbommen gebruikt zouden mogen worden.

De vogels worden daardoor natuurlijk nog steeds zeer verontrust. Behalve dat dit de belangrijkste ruiplaats voor de *bergeenden* is, benutten ongetelde miljoenen doortrekkers in het voor- en na-jaar deze grote zandbank als fourageer- en rustplaats. De heer *Bernhard Freemann* eist in deze brochure Knechtsand op als reservaat met volledige rust en bescherming. Met recht, doch wij hopen, dat de politiek er buiten gehouden kan worden!

(Zie over dit onderwerp ook: *Der Falke* jrg. 3 - pag. 27-29).

J. T.

Grosser Knechtsand

moet natuurreservaat worden

Kortgeleden verscheen een brochure „*Macht den Knechtsand zum Naturschutzgebiet*” uitgegeven en geschreven door *Bernhard Freemann* te Wremen. Knechtsand is een ongeveer 45 km² grootte zandbank, waarvan een gedeelte